

GIRST NOÉMI: PRIVATIZÁCIÓ KELET- KÖZÉP EURÓPÁBAN – HOGYAN TOVÁBB?

A volt szocialista országok gazdasági rendszerváltásának közös eleme a privatizáció. Az hogy milyen modellt választ egy kormány, meghatározza a gazdaság kapitalizálódásának mértékét. Természetesen nem tekinthetünk el a politikai akaratok formáló szerepétől sem. A privatizáció is mindenekelőtt politikai döntés: mit kezd az adott kormány a rendelkezésére álló állami vagyonnal. Az első szabad kormányok privatizációs politikája priorizálja a stabilizációs és liberalizációs alapelveket valamint a magántulajdon primátusát. A magántulajdon, mint a piacgazdaság egyik alappillére mellett több tényező is alakította a privatizációs politikákat, mint a visszarendeződés megakadályozása, költségvetési és pénzügyi stabilitás, a hatalom újraelosztása, a külföldi tőke és befektetők bevonása.

A privatizáció első nagy hullámát követően a 2000-es évekre lelassul a privatizáció üteme Európa peremvidékein. A 2008-as világgazdasági válság pedig még jobban visszaveti az amúgy is alacsony privatizációs aktivitást.

Előadásomban és írásomban a komparatiztika eszközével vizsgálom meg a 2007-2011 közötti privatizációs trendeket Kelet- Közép Európa országaiban,¹ különös figyelmet szentelve a lengyel privatizációs programnak. Ahhoz, hogy megértsük a régióban lezajló folyamatok, a privatizációt tágabb kontextusba kell helyezni, megvizsgálva a válság időszakában a piacok összességében miként reagálnak, milyen stratégiák uralják a politikát. Ezt követően Európa kerül a vizsgálódás középpontjába, ezt szűkítve Kelet- Közép Európa, végül pedig Lengyelország.

Lengyelország ellentétben a válságra adott mainstream reakciókkal aktív magánosításba kezdett, egyik vezető piaci szereplőjévé lépve, mint a privatizáció nagysága és bevétele tekintetében. Az írás körül kívánja járni, milyen célok mozgatják a lengyel privatizációs politikát, milyen eredményeket értek el és a privatizációs kedvezés ellenére folytatódik-e az állam kivonulása a gazdaságból.

1. Világtrendek

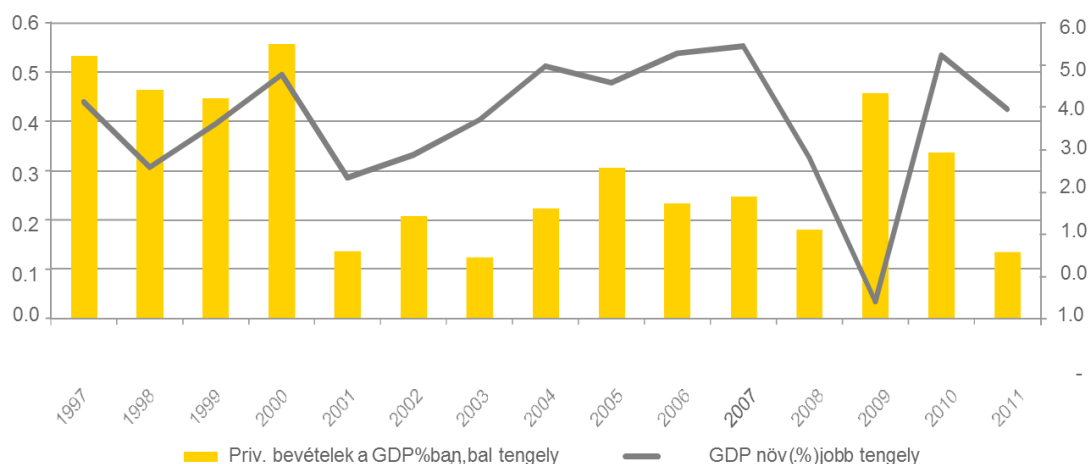
Ahogy a válság mélyült, úgy lassult a privatizáció üteme. A World Bank² számai azt mutatják, hogy 2008-ban a felmérésükben részt vevő 32 fejlődő országban összesen 196 privatizációs tranzakciót folytattak le összesen 38 milliárd USD értékben. Megdöbbentő, hogy a tranzakciós érték 2007-hez képest 70%-al csökkent, a tranzakciók száma pedig több mint 20%-al esett, a 32 országból pedig csak 19 ország mutatott privatizációs aktivitást.

A válság éveiben három trend rajzolódik ki a világviszonylatban:

1. 2007-2008-ban a privatizáció lelassulása, bevételek csökkenése és a GDP drasztikus esése
2. 2009-ben éri el a válság a mélypontot majd ezt követően 2010-ben egy hirtelen fellendülés
3. 2011-től a privatizáció halogatása, ismételt lassulása

¹ Szlovénia, Magyarország, Szlovákia, Csehország, Litvánia, Lettország, Lengyelország. Az írás Észtországgal nem foglalkozik.

² KIKERI-PERAZULZ 2010. 2.

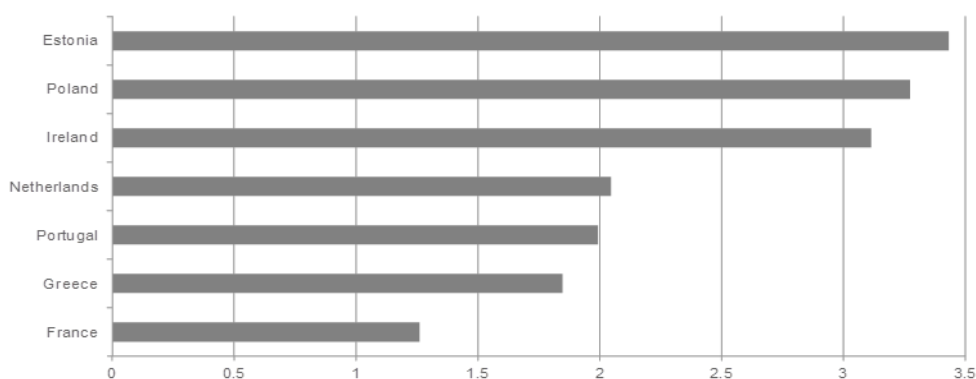
1. ábra A privatizációból befolyó bevételek és GDP növekedés (Forrás: ZALICKI 2013.)³

A gazdaságok lassú kilábalása az első sokkból, 2009-től a privatizációs kedv feléledését vonták magával, annak az egyszerű oknak köszönhetően, hogy a növekvő költségvetési hiány feltöltésére, bevételre volt szükség. A privatizáció motorjai a válság időszakában Kína, Oroszország, Törökország. A másodvonalba szorult India, a Fülöp szigetek, Brazília, Szerbia, Lengyelország, Ghána és az Arab Emírátsok.⁴ 2011-et követően a privatizációs kedv ismét kifulladt, a kezdeti lelkesedést felváltja az óvatos magánosítási politika.

2. Európa trendjei

A gazdasági visszaesés Európa privatizáció kedvét is visszavetette. Az egekbe szökő államadósság és a költségvetési hiány megszorításokra kényszerítették a kormányokat. A GDP 2008-ban európai átlagban⁵ 0,5%-ra esett vissza, 2009-re elérve a -4,4%-os mélypontot. A munkanélküliség rég nem látott mértéket öltött. Görögország, Spanyolország és Portugália a válság alatt nem tudta 25% alá csökkenteni a munkanélküliség mértékét, GDP arányos államadósságuk pedig a válság legmélyebb időszakában jóval 110% fölé emelkedett.⁶

Komulált privatizációs bevételek 2009-2011 (GDP%)

2. ábra Privatizációs bevételek 2009 és 2011 között Európában (Forrás: ZALICKI 2013.)

³ ZALICKI 2013

⁴ KIKERI-PÉRAULZ 2010. 2.

⁵ World Bank adatai:

<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries/EU?display=graph> (2016.06.08.)

⁶ ZACUNE 2013. 5.

Az Európai Unió (EU) által levezényelt mentőcsomagok egyik kitétele a megszorítás és a privatizáció. Az EU nemcsak déli tagállami kényszerültek a pénzügyi segítségért cserébe privatizálni. Mentőcsomagra szorult Írország, ami privatizációs bevételeinek nagy százalékát az energia szektor valamint a vízszolgáltatók privatizációjából nyerte. Portugália⁷ privatizálni kényszerült a repülőtereit fenntartó vállalatot (ANA) valamint a légi szállításra specializálódott TAP group-ot.⁸ Görögországban a privatizáció számos területet érintett, mint a légiközlekedés, postaszerviz, vízszolgáltatás valamint az energiaszektor.⁹ Hollandia nagy bevételt könyvelhetett el a 2008-ban az ABN AMRO Bank és ASR biztosítási társaság eladásából.¹⁰

Mégis a statisztika élén két kelet-közép európai ország áll a GDP-ben mért privatizációs bevétel tekintetében: Észtország és Lengyelország.

3. Kelet-Közép Európa rendjei

A 2007 nyarán kitört globális pénzügyi válság hamar elérte a kelet-közép európai piacokat is. A kezdeti rugalmasság, amikor regionális növekedés még erőteljes maradt, a külföldi tőke beáramlása folyamatos volt. Azonban 2008 szeptemberében, amikor a Lehman Brothers összeomlott, a régióban hirtelen megállt a tőkebeáramlás, a világkereskedelem összeomlott, ezzel magával húzva a régiót is a válságba. Az euró övezet további hanyatlása még jobban rányomta bélyegét a regionális makrogazdasági és pénzügyi folyamatokra.

A válság hatása jelentős mértékben különbözött a régió országaiban, a szerint, hogy mely ország milyen gazdaságpolitikát folytatott 2007 előtt. A balti országok tapasztalták talán a legnagyobb GDP kilengést,¹¹ Lengyelország viszont sikeresen elkerülte a recessziót. Összességében elmondhatjuk, hogy a magas külső adósság, fizetésmérleg-hiány és alacsony fedezet tartalék jellemezte a régió országait.¹²

A World Bank adatai valamint a Privatisation Barometer adatai alapján a válságból való kilábalás négy féle privatizációs taktikát alakított ki közép-kelet Európa országaiban:

1. a privatizáció felfüggesztése: Magyarország és Szlovákia
2. a privatizáció lelassulása: Csehország és Litvánia
3. a privatizáció folytatása a korábbi ütemben: Lettország és Szlovénia
4. a privatizáció felgyorsulása: Észtország¹³ és Lengyelország

---

⁷ Privatization barometer, <http://www.privatizationbarometer.net/atlas.php?id=5&mn=PM> (2016.06.07.)

⁸ ZACUNE 2013:8

⁹ ZACUNE 2013:9

¹⁰ U.S. Department of State report, <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2015/241680.htm> (2016.06.04.)

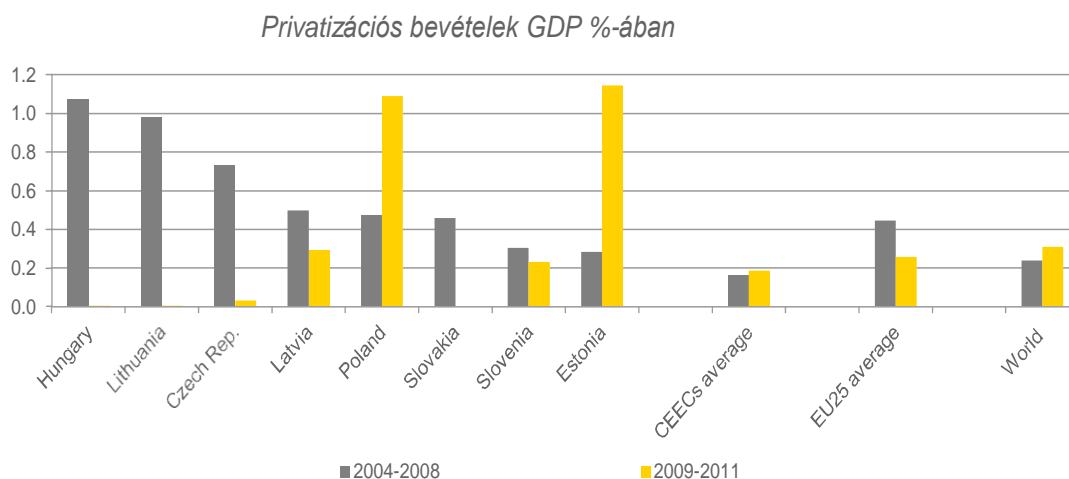
¹¹ Észtország GDP esése a World Bank adatai alapján: 2006-ban 10,3% majd 2007-ben 7,7% ezt követően 2008ban -5,4%, a válság mélyülésével pedig 2009-ben -14,7%. Litvánia hasonló Észtországhoz 2006-ban 7,4%, majd 2007-ben GDP 11,1%-ra emelkedett, majd hirtelen 2008ban 2,6%-ra csökken és 2009ben drasztikusan -14,8%-ra zuhan. Lettország bruttó hazai termelése 2006-ban 11,9%, 2007-ben 10%, a válság berobbanásával 2008-ban -3,6%-ra esik és 2009-re -14,3%-ra süllyed. A 2010-as adatok pedig már 8%-ot mutatnak. Forrás:

<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries/EU?page=1&display=default> (2016.06.08.)

¹² ATOYA –JOSHI–KROGULSKI–ROAF 2014. 10.

https://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2014/eur/eng/pdf/erei_sr_102414.pdf (2016.06.05.)

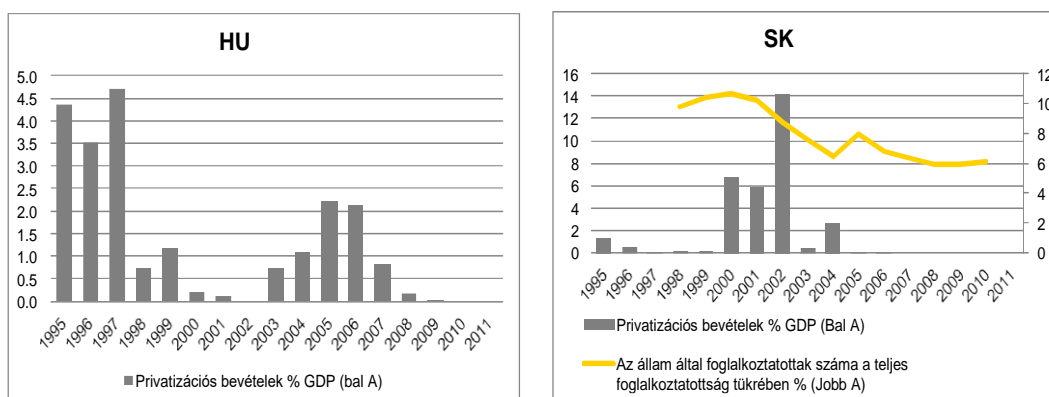
¹³ Az írás nem elemzi az észt modellt.

3. ábra Privatizációs bevételek Európában. (Forrás: ZALICKI 2013.)

4. A privatizáció felfüggesztése

A válság hatására Magyarország és Szlovákia a privatizáció felfüggesztése mellett döntött. Magyarországon 2003 és 2007 között egy emelkedő majd lassan visszaeső tendencia figyelhető meg. Ebben a periódusban került értékesítésre a MOL, az Antenna Hungária (2005-ben) vagy a Budapest Airport (az egyik legnagyobb bevételt generáló tranzakció 2,1 milliárd USD-ért). 2006-ban a fennmaradó MOL részvényeket értékesítették. 2007-ben a Malév-et adta el a kormány orosz befektetőknek, valamint az év során a MÁV felosztásával létrejött MÁV Cargot.¹⁴

4. ábra Magyarország és Szlovákia privatizációs aktivitása és az állami szektorban foglalkoztatottak aránya (Forrás: ZALICKI 2013.)

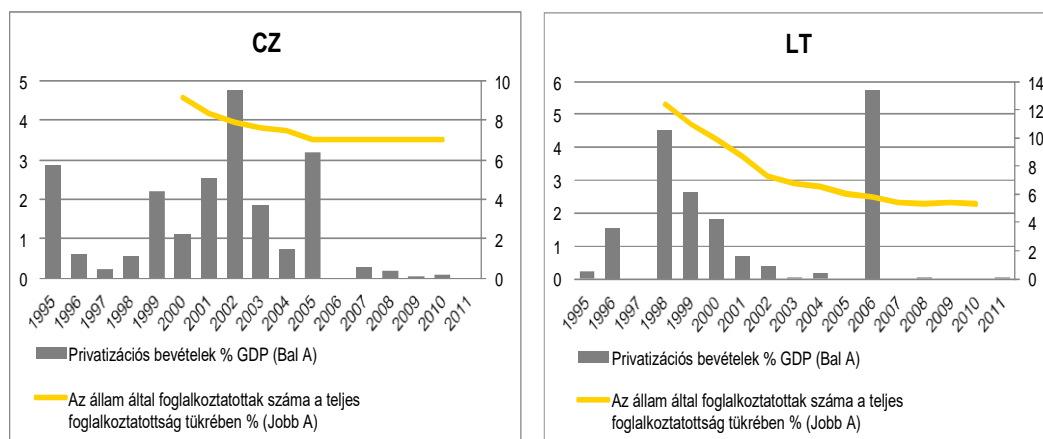
Szlovákia a magyarokhoz hasonlóan a 2000-es évek első felében folytatott aktív privatizációs politikát. 2005-öt követően először minimálisra csökkent az aktivitás majd a válsággal teljesen beszüntették a privatizációt. A Dzurinda kormány 2002 és 2003 között főleg tömegközlekedésre specializálódó vállalatokat értékesített. Az utolsó nagy bevételt hozó tranzakció 2004 márciusában a pozsonyi Steam-Gas Cycle eladása volt. Végül 2006-ban eladásra került a kassai repülőtér is.¹⁵

¹⁴ Privatization barometer, <http://www.privatizationbarometer.net/atlas.php?id=18&mn=PM> (2016.06.02)

¹⁵ Privatization barometer, <http://www.privatizationbarometer.net/atlas.php?id=20&mn=PM> (2016.06.02)

5. A privatizáció lelassulása

A csehek privatizációs rekordéve – ahogy az ábra is jól mutatja - a 2000-es év volt, köszönhető a Transgas értékesítésének. A 2003-as évben eladásra kerültek még a Cseh Elektromos Művek majd 2004-ben a lengyeleknek eladták az Unipetrol olajtársaságukat. 2005-öt követően a privatizáció üteme lassult. A cseh Pénzügyminisztérium adatai szerint, köszönhetően a rendszeres privatizációnak a cseh gazdaság majd 90% magánkézben van.¹⁶ A válság alatt privatizációs törekvések indultak a Czech Airlines eladására valamint a Ceska Pojistova (Cseh Biztosítótársaság) értékesítésére.

5. ábra Csehország és Litvánia privatizációs aktivitása a válság alatt (Forrás: Zalicki 2013.)

Litvánia ugyan a 2000-es évek elején egy visszafogottabb privatizációs kedv figyelhető meg, de ebben az időszakban kerültek értékesítésre a litván bankszektor ikonikus bankjai: Fejlesztési Bank és a Agricultural Bank of Lithuania.¹⁷ Eladásra kerültek a tengeri közlekedési vállalatok is. 2001-től belső politikai feszültségek miatt 2 évre felfüggesztettek több korábban meghirdetett privatizációs folyamatot. 2005-ben és 2006-ban látunk fellendülést köszönhetően olaj vállalatok értékesítésének.

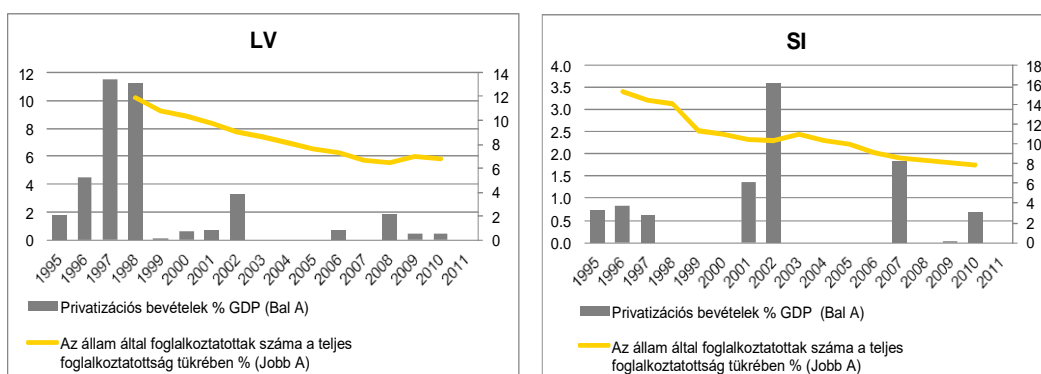
6. A privatizáció folytatása a korábbi ütemben

Lettország¹⁸ 2001-et és 2002-től követően a válság kellős közepén a lett kormány 2007-2008-ban regisztrálta a legnagyobb privatizációs tranzakciót: egy mobil társaság (LMT) elcserélésével majd 300 millió USD bevételt is hozott a kormány számára.

¹⁶ US Department of State, <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2015/241533.htm> (2016. 06.05.)

¹⁷ Privatization barometer, <http://www.privatizationbarometer.net/atlas.php?id=22&mn=PM> (2016.06.02)

¹⁸ Privatization barometer, <http://www.privatizationbarometer.net/atlas.php?id=23&mn=PM> (2016.06.02)

6. ábra Lettország és Szlovénia privatizáció aktivitása 2007 és 2011 között. (Forrás: ZALICKI 2013.)

Szlovénia¹⁹ hosszú kihagyást követően (majd 5 év) 2007 márciusában a kormány ismét privatizált, nagy részben banki részesedéseit bocsátotta piacra. Csak a Nova Kreditna Banka Maribor részben értékesítése csak fél milliárd USA-t hozott. Majd egy év kihagyást követően 2009-ben valamint 2010-ben bonyolított nagyobb bevételű privatizációs lépéseket.

7. A privatizáció felgyorsulása

A piac nem kis meglepetésére Lengyelország 2008-ben nagyszabású privatizációs programba kezdett. A 2007 őszi választásokat követően a kormányt alakító Donald Tusk miniszterelnök gazdaságpolitikájának központi elemévé emelte a megmaradt állami részesedés csökkentését.

Az intézkedés még meglepőbb annak fényében, hogy ezek a strukturális és modernizációs lépéseket a gazdasági recesszió és a pénzügyi válság küszöbén kívánta bevezetni a kormány. Nem beszélve a piacokat eluraló nyugtalanságról és az euróra nehezedő nyomásról. Harmadrészt pedig 2001 óta nem volt számottevő magánosítási hullám, mely átrajzolta volna az állami vagyonkezelés térképét.

Két évtizeddel a rendszerváltást követően a lengyel gazdaság Európa egyik legstabilabb, legprogresszívabb gazdasága. Ha visszatekintünk a '90-es évek számadataira, talán kevesen gondolták, hogy sikeresen is lehet menedzselni egy rendszerváltó ország romokban heverő gazdaságát. 1990-ben, a gazdaságban az állami tulajdon mértéke GDP arányosan majd 82%-ot tett ki, az infláció elérte az 538%-ot,²⁰ az államadósság mértéke elérte a 48,4 milliárd USD-t.²¹

A Tusk-kormány elődeitől egy relatíve stabil gazdaságot örökölt: küszöb alatti államadósságot, 2-3% körüli inflációt és magas GDP növekedést. Viszont a kormány a privatizációs program megindításakor nem számolt a pénzügyi válsággal és az azt követő gazdasági recesszióval. A 2008-ban, egy év alatt, majd 3,2%-os GDP csökkenést mértek,²² a mélypontot 2009-ben érte el a gazdaság, amikor 2,62%-ra süllyedt a GDP arányos termelés. Privatizálni a válság kellős közepén pedig nem tűnt ésszerű lépésnek.

A lengyel privatizáció története is nagyon hasonló volt szocialista érdekszférához tartozó európai társaiéhoz. A kezdeti nehézségek ellenére a '90-es években lecsengett a privatizáció első hulláma, majd a 2000-es évek elején lelassul majd a válságot megelőző

¹⁹ Privatization barometer, <http://www.privatizationbarometer.net/atlas.php?id=25&mn=PM> (2016.06.02)

²⁰ FRYDMAN-RAPACZYNSKI 1993. 152.

²¹ CROMBRUGGHE- LIPTON 1992. 130.

²² World Bank adatai, <http://data.worldbank.org/country/poland> (2016.06.05)

években a Kaczynski-kormány döntésének értelmében befagyasztották. Habár az állami tulajdon mértéke még mindig számottevő. Több kutatás és számos nyilatkozat kiemeli az állam gazdaságban betöltött szerepének súlyát. Kozarzewski²³ kutatásai szerint ez a lengyel gazdaságban jóval több, mint 20%. Az állami vállalatok transzformációs indexe is sokatmondó: 1990 és 2008 között 8453 állami vállalatból 5747 –et privatizáltak, ez a volt állami vagyon 87,5%-os magánosítása.²⁴ Európai átlagban az állam a gazdaságban betöltött szerepe 10-20% között mozog.²⁵ Aleksander Grad,²⁶ a privatizációért felelő államtitkár a Financial Times-nak adott interjújában utalt a 20%-os GDP arányos részvételre és prognosztizálta ennek 10%-ra csökkentését. Ez nem jelentett mást, mint az állam szerepének drasztikus csökkentését az állam részvétel minimumának meghatározását. Ezt erősíti Donald Tusk exposéja a program²⁷ bemutatása kapcsán: „A következő 6 hónapban el kell fogadnunk és ki kell hirdetnünk egy 4 éves privatizációs programot, pontosan meghatározva mely vállalatokat nem szabad magánosítani, mely vállalatokat kell az önkormányzatok kezelésébe adni, valamint mely vállalatokat kell stratégiai fontosságúnak tekinteni...”²⁸

A program mögött az a meggyőződés állt – amely számos ország tapasztalatán alapult – hogy szinte lehetetlen egy racionális és hatékony kormányzati felügyeletet fenntartani az állami vállalatok felett.²⁹

Donald Tusk fentebb idézett beszédrészlete rávilágít továbbá egy másik nagyon fontos üzenetre. A privatizáció célja nem csupán az állam szerepének csökkentése, hanem olyan vállalatok, kulcsfontosságú stratégiai területek megjelölése, amit az állam nem értékesít. A program elindulásakor az állam vagyonkezelésében 1237 vállalat állt.³⁰ A Kincstár 2008-2011 között kezdetben 740 privatizálandó vállalatból álló listát hozott nyilvánosságra majd ez a szám 2009 februárjára 802 vállalatra növekedett.³¹ Több vállalat került privatizációs stop alá, mint például a legnagyobb energia vállalatok, média vállalatok, egy állami bank, az állami lottó, egy fegyvereket gyártó vállalat valamint, több aranyrészvény. Főleg kis és közepes állami vállalatok értékesítése került terítékre továbbá nagy vállalatok kisebbségi részvénycsomagjai.

---

²³ KOZARZEWSKI 2007. 30.

²⁴ Ministry of Treasury adatai 2008a. <https://www.msp.gov.pl/en/privatisation/statistics/2240,Ownership-transformation-of-state-enterprises.html> (2016.06.05.)

²⁵ SÁRKÖZY 1997. 27.

²⁶ CIENSKI 2008.

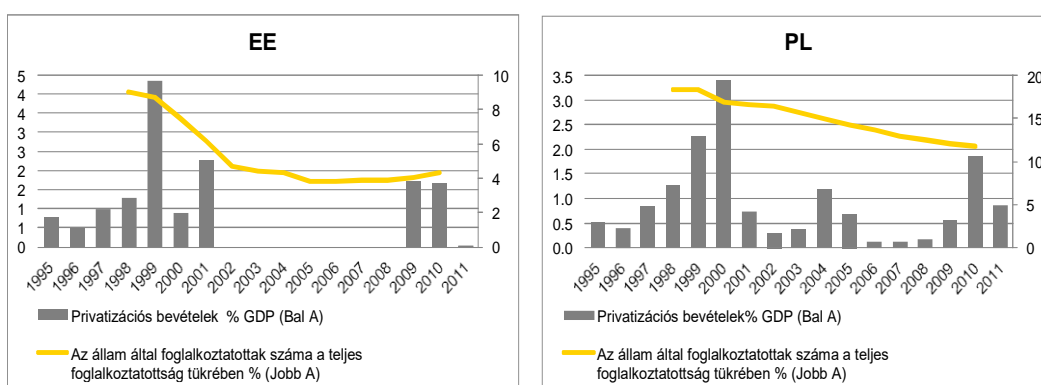
²⁷ Ministry of Treasury adatai 2008b, <http://www.msp.gov.pl/en/privatisation/privatisation-plan/privatisation-plan-for-1/766,dok.html?poz=2&update=1> (2016.06.05.)

²⁸ Saját fordítás.

²⁹ BŁASZCZYK–KOZARZEWSKI 2007. 25.

³⁰ Ministry of Treasury 2009a, <http://msp.gov.pl/pl/przekształcenia/licznik-prywatyzacyjny/przychody-archiwum/8483.Podsumowanie-przychodow-w-roku-2009.html> (2016.06.05)

³¹ Ministry of Treasury, Tusk kormány privatizáció terve 2007-2011, <https://www.msp.gov.pl/en/privatisation/privatisation-plan/privatisation-plan-for-1/766.Privatisation-Plan-for-the-years-2008-2011.html> (2016.06.05.)

7. ábra Lengyelország és Észtország privatizációs aktivitása (Forrás: ZALICKI 2013.)

A Kincstár a vállalatok és részvények több mint 80%-át kezeli. Hamar szembesülnie kellett a Kincstár miniszterének azzal a ténnyel, hogy a kiválasztott vállalatokat nagy számban olyan szektorból emelték ki, melyek a potenciális befektetőknek nem túl vonzóak valamint, a vállalatok többsége súlyos pénzügyi és működési problémával is küszködött. Joggal merül fel a kérdés, milyen módon lehetséges ezeket a részvénytársaságokat eladhatóvá tenni. Erre válaszként születettek meg az SPV-k (special purpose vehicle), melyeket vonzó ajánlattal bocsátottak a befektetők rendelkezésére.³² Emellett született több program, mint a PIR (Polish Development Fund), mely zárt végű befektetési alapot helyezi el a kezelésébe utalt vagyont, melyet később infrastruktúra-fejlesztésre fordít vissza.³³

A Kincstár kezdeményezésére 2010-ben indul be a Polgári Részesedés program,³⁴ melynek keretei között eladásra kerültek energia-, biztosítás szektorban, működő vállalatok részvényei, mint a Tauron,³⁵ és a PZU.³⁶ A program azon elven alapult, hogy a polgároknak bizonyos részvénytársaságokat megvételre ajánlanak. A projekt első hulláma meglepően sikeres volt: majd 230 ezer egyéni befektető vásárolt Tauron részvényt, PZU részvényből pedig majd 250 ezer részvény kelt el csak 2010-ben.

Nem csupán tőzsdére, aukciókra és tenderekre támaszkodik a kormány. Születtek olyan intézkedések is melyek implicite nem generáltak bevételt. Ezek a vajdaságoknak valamint önkormányzatoknak átadott vagyontömegeket takarják. Wiktor Patena számításai szerint 2008-2011 között a privatizált vállalatok 24%-a esetében nem privatizációra, hanem ingyenes vagyonátadásra került sor, ebből kb. 12% az önkormányzatoknak.³⁷

A privatizáció és a privatizációs bevételek erősen függenek az aktuális politikai akarattól. Habár 2003 és 2007 között részvények árai magasan álltak, de nem volt politikai akarat a privatizáción keresztül történő a bevétel generálására. Ellenben 2007 és 2009 között gazdasági válság miatt a piacok estek, viszont a kormány a privatizációs politikáját mindenképpen végig akarta vinni. 2012-től egyre növekszik a Kincstár elköteleződése a megmaradt állami vállalatok ellenőrzése és kezelése iránt: ez megmutatkozik a privatizáció visszaszorulásában a részvényekből befolyó oształékra

³² PATENA 2014. 64.

³³ PIR honlapja <http://www.pfr.pl/> (2016.06.06.)

³⁴ Ministry of Treasury, <http://msp.gov.pl/pl/przekształcenia/licznik-prywatyzacyjny/przychody-archiwum/8483.Podsumowanie-przychodow-w-roku-2009.html> (2016.06.06.)

³⁵ Villamosenergia profilú vállalat.

³⁶ Powszechny Zakład Ubezpieczeń – biztosítási társaság.

³⁷ PATENA 2014. 68.

támaszkodásból. A gazdasági válság, valamint a szakszervezetek ellenkezése ellenére a kormány elszántsága nem csökkent a terv kivitelezése terén. 2012-ben a tervezett 802 vállalatból 339-et teljesen privatizáltak, további 442 még privatizációs folyamatban volt, 285 pedig felszámolás alatt.³⁸

2012 végére a privatizáció nem tekinthető befejezetnek. Teljesen vagy részen állami tulajdonban maradt vállalatok száma 288, ebből 162 teljesen vagy többségében állami részesedéssel. A privatizáció eredményessége ellenére 2012-ben az állami szektor a GDP 20,5%-val járult hozzá a lengyel gazdaság teljesítőképességéhez, valamint a lakosság majd 24,2% dolgozott az állam foglalkoztatottságában.³⁹

2012 után a privatizációs kedv lanyhulni kezdett, bár további 300 állami vállalatot jelöltek ki a 2012-2013-as Privatizációs tervben. 20 éves privatizációs múlt után is még körülbelül 48,2 milliárd PLN értékű állami tulajdon várt értékesítésre.⁴⁰

8. Konklúzió

Lengyelország a válság éveiben beindított nagy volumenű privatizációs programja eltér a kelet-közé európai, másrészt az európai trendektől is. Kelet- Közép Európa egyrészt 2007-2011 között felfüggesztette vagy minimálisra szorította vissza a privatizációs aktivitását, belpolitikai és gazdasági válság problémák megoldására törekedve. Másrészt Európa privatizáló országai a privatizációt, mint a megszorítások és az EU-val kötött kompromisszum részeként folytatta le. Lengyelország ezekkel ellentétben lendületes programmal az európai és a regionális privatizációs bevételek és tranzakciók számát tekintve éllovassá vált, nem beszélve a gazdaság stabilitásáról mely a válság időszaka alatt is alkalmassá tette az országot egy kiegyensúlyozott privatizációs program levezénylésére.

A lengyel privatizáció egyik kitűzött célja, a kis és közepes, adóssággal terhelt vállalatainak kirotálása és a piacra bocsátása a fenti adatok tükrében sikeresnek mondható. A másik nagy cél, az állam részesedésének csökkentése a gazdaságban valamint az állami szférában dolgozók számának csökkentése 2012-ben, a következő privatizációs program megtervezésekor, még igen számottevő. A 2012-től folytatott második hullám viszont sokkal visszafogottabb volt, mind a tranzakciók számában, mind pedig a bevétele tekintetében. A privatizációs akarat meggyengült és háttérbe szorult. Jan Rostowski pénzügyminiszter 2013-as távozását követően leváltják Aleksander Grad privatizációért felelős államtitkárt is, utódjaik már inkább a megmaradt állami vagyon felügyeletére koncentráltak.

A jövőt illetően: a 2015-ös őszi parlamenti választásokon nyertes Jog és Igazságosság párt jelenleg a belpolitikai válság megoldására koncentrál, a még folyó privatizációs program jövője pedig kérdéses.

---

³⁸ BŁASZCZYK–PATENA 2015. 15.

³⁹ BAŁTOWSKI–KOZARZEWSKI 2014. 361-364.

⁴⁰ ZALICKI 2013.

Felhasznált irodalom

ATOYAN, J.–JOSHI, B.–KROGULSKI, K.–ROAF, J. (2014): *25 Years of transition. Post-communist Europe and the IMF*.

https://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2014/eur/eng/pdf/erei_sr_102414.pdf

BĄLTOWSKI, M.–P. KOZARZEWSKI, P. (2014): *Zmiana własnościowa polskiej gospodarki (1989–2013)*. PWE, Warszawa, ss. 429.

BŁASZCZYK, B.–KOZARZEWSKI, P., (2007): *Zmiany w polskich przedsiębiorstwach. Własność restrukturyzacja, efektywność (Report No. 70)*. Warszawa: Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych

CIENSKI, J. (2012). *Poland, debt threshold gets a rubdown*. <http://blogs.ft.com/beyond-brics/2012/07/10/poland-debt-threshold-gets-a-rubdown/>

CROMBRUGGHE, A. –LIPTON, D.: *The government budget and the economic transformation of Poland*. In.: *Transition in Eastern Europe, Volume 2*.

FRYDMAN, R.–RAPACZYNSKI, A., EARLE, J. S. et al (1993): *The privatization process in Central Europe*. Budapest, London, New York: Central European University

KAZMIERCZAK, A. (2011): *Polish government debt yields nearing critical level, central Banker says*. Wall Street Journal.

KIKERI, S. –PERAULZ, M. (2010): *Privatization Trends. A sharp decline but no widespread reversals in 2008*. World Bank Group. *Financial and private sector development vice residency*. View point. Public policy for the private sector. Note nr. 322.

Ministry of Treasury (2008a): *Ownership transformation of state enterprises*. <https://www.msp.gov.pl/en/privatisation/statistics/2240,Ownership-transformation-of-state-enterprises.html>

Ministry of Treasury reports (2008b): *Privatisation Plan for the years 2008-2011*. <http://www.msp.gov.pl/en/privatisation/privatisation-plan/privatisation-plan-for-1/766,dok.html?poz=2&update=1>

Ministry of Treasury reports (2009a): *Podsumowanie przychodów w roku 2009*. <http://msp.gov.pl/pl/przekształcenia/licznik-prywatyzacyjny/przychody-archiwum/8483,Podsumowanie-przychodow-w-roku-2009.html>

Ministry of Treasury: *Tusk kormány privatizáció terve 2007-2011* <https://www.msp.gov.pl/en/privatisation/privatisation-plan/privatisation-plan-for-1/766,Privatisation-Plan-for-the-years-2008-2011.html>

PATENA, W. (2014): *Analysis of the privatization process in Poland in the years 2008-2011 – outcome and prospects*. In: *Financial Internet Quarterly*, vol.10/nr.2 p. 57-70.

PIR program <http://www.pfr.pl/>

SÁRKÖZY Tamás (1997): *Rendszerváltozás és a privatizáció joga. A tulajdonváltás joga a volt szocialista országokban*. Budapest: MTA.

US Department of State (2015): Reports on Czech Republic <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2015/241533.htm>

US Department of State (2015) Reports on the Netherlands: <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2015/241680.htm>

World Bank – Lengyelország profilja: <http://data.worldbank.org/country/poland>

ZACUNE, J. (2013): *Privatising Europe. Using crisis to entrench neoliberalism*. TNI. Amsterdam. https://www.tni.org/files/download/privatising_europe.pdf (2016.06.04.)

ZALICKI, Ł. (2013): *Privatisation in Central and Eastern Europe*. http://www.case-research.eu/sites/default/files/Privatization%20in%20Central%20and%20Eastern%20Europe%202013-05-13_presentation_0.pdf